МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛУЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ЦИФРОВИХ, ОСВІТНІХ ТА СОЦІАЛЬНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

ЗАТВЕРДЖУЮ
Декан факультету
_____ Галина ГЕРАСИМЧУК
«28» серпня 2026 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ
Перший проректор
_____ Надія КОВАЛЬЧУК
«29» серпня 2026 р.

СИЛАБУС

з освітнього компонента «Безпека життєдіяльності»
ступінь вищої освіти – бакалавр
галузь знань – К Безпека та оборона
спеціальність – К10 Цивільна безпека
освітня програма – Цивільна безпека

Кафедра цивільної безпеки

Силабус склав(ла) доцент (ПП) кафедри цивільної безпеки, к.с.-г. наук, доцент Лариса БОНДАРЧУК

Силабус затверджений на засіданні кафедри цивільної безпеки, протокол № 1а від «28» серпня 2026 р.

Завідувач кафедри к.т.н., доцент Валентина ФЕДОРЧУК-МОРОЗ

Розглянуто та схвалено групою забезпечення освітньої програми «Цивільна безпека», протокол № 1а від «28» серпня 2026 р.

Гарант ОП «Цивільна безпека» к.т.н., доцент Валентина ФЕДОРЧУК-МОРОЗ

Схвалено науково-методичною радою університету, протокол № 1/а від «29» серпня 2026 р.

Затверджений силабус онлайн:
https://e.lntu.edu.ua/syllabus/2348

Луцьк – 2026

СИЛАБУС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА «Безпека життєдіяльності»

Освітня програма	Цивільна безпека
Галузь знань / Спеціальність	К Безпека та оборона / К10 Цивільна безпека
Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Статус дисципліни	нормативна
Мова викладання	українська
Обсяг	4 кредити ECTS / 120 годин, семестр 3
Форма контролю	екзамен
Викладач(і)	к.с.-г. наук, доцент Лариса БОНДАРЧУК електронна пошта: l.bondarchuk@lutsk-ntu.com.ua

1. Мета і завдання дисципліни

Мета: Метою викладання навчальної дисципліни «Безпека життєдіяльності» є формування у майбутніх фахівців із цивільної безпеки системних знань про загальні закономірності виникнення небезпек, їхні властивості та вплив на людину, а також набуття ризик-орієнтованих компетенцій для забезпечення сталого розвитку та безпечного функціонування об’єктів господарювання.

Завдання: Передбачає навчити майбутніх бакалаврів володіти сукупністю загальних та професійних компетенцій з питань безпеки життєдіяльності згідно вимог напряму підготовки для вирішення професійних завдань, пов’язаних із гарантуванням збереження життя та здоров’я персоналу в умовах небезпечних і надзвичайних ситуацій.

Пререквізити: Академічне письмо та ділове мовлення, Політичні та соціальні студії, Історія та культура України

2. Компетентності

ІК — інтегральна компетентність: Здатність розв’язувати складні спеціалізовані задачі та проблеми, що характеризуються комплексністю та невизначеністю умов, під час практичної діяльності або у процесі навчання, яка передбачає застосування теорій та методів проведення моніторингу, запобігання виникненню аварій, надзвичайних ситуацій, нещасним випадкам (на виробництві) і професійним захворюванням, оцінювання їх можливих наслідків та їх ліквідування.

ЗК02 — Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК11 — Здатність ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципу неприпустимості корупції та будь-яких інших проявів недоброчесності.

СК01 — Усвідомлення функцій держави, форм реалізації цих функцій, правових основ цивільного захисту, охорони праці; дотримання основних принципів здійснення цивільного захисту та державної політики з питань охорони праці.

СК02 — Здатність оперувати термінами та визначеннями понять у сфері цивільного захисту, охорони праці; основними положеннями, вимог та правил стосовно проведення моніторингу, організовування та впровадження заходів щодо запобігання, ліквідування надзвичайних ситуацій.

СК05 — Здатність організовувати нагляд (контроль) за додержанням вимог законодавства у сфері цивільного захисту, техногенної, промислової безпеки та охорони праці.

3. Структура дисципліни, розподіл годин, зв'язок тем з компетентностями

№	Назва теми	Лекції денна/ заочна	Практ./ Семін./ лаб денна/ заочна	Самост. робота денна/ заочна	Разом	Методи навчання	Методи оцінювання	ЗК та СК
Змістовий модуль 1. Теоретичні та психофізіологічні основи безпеки								
1	Тема 1. Теоретико-методологічні основи безпеки життєдіяльності: системний підхід та концепція ризику	4/4	2/2	10/14	16/20	МН1, МН2, МН6	МО2, МО4, захист практичної роботи	СК01
2	Тема 2. Принципи, методи і засоби забезпечення безпеки діяльності	4/–		5/9	9/9	МН1, МН6	МО2, МО4, захист практичної роботи	СК02
3	Тема 3. Системний підхід до аналізу життєвого середовища людини	4/–	2/–	10/9	16/9	МН1, МН2, МН6	МО2, МО4, захист практичної роботи	ЗК02
4	Тема 4. Психофізіологічні чинники забезпечення безпеки	4/–	4/–	5/14	13/14	МН1, МН2, МН6	МО2, МО4, захист практичної роботи	СК01
Змістовий модуль 2. Безпеки в системі «людина–середовище» та управління загрозами								
5	Тема 5. Природні загрози та небезпечні геофізичні явища: ідентифікація та захист	4/–	2/–	10/14	16/14	МН1, МН2, МН6	МО2, МО4, захист практичної роботи	СК05
6	Тема 6. Аварії та катастрофи техногенного характеру: джерела, види та наслідки	4/–	2/–	9/14	15/14	МН1, МН2, МН6	МО2, МО4, захист практичної роботи	СК05
7	Тема 7. Соціально-політичні небезпеки та методи захисту	4/–	3/2	8/14	15/16	МН1, МН2, МН6	МО2, МО4, захист практичної роботи	СК02
8	Тема 8. Біолого-соціальні та природно-соціальні небезпеки	2/–		8/14	10/14	МН1, МН2, МН6	МО2, МО4, захист індивідуального завдання	СК05
	ІЗ/КПІЗ			10/10	10/10			
	Разом	**30/4**	**15/4**	**75/112**	**120/120**			

Легенда: ЗК — загальна компетентність (номер за п. 2); СК — спеціальна (фахова) компетентність (номер за п. 2). Повне формулювання кожного коду наводиться в ОП / стандарті спеціальності.

Методи навчання: МН1 — словесний метод (лекція, дискусія, співбесіда тощо); МН2 — практичний метод (лабораторні та практичні заняття); МН6 — самостійна робота (розв'язання завдань).

Методи оцінювання: МО2 — усне або письмове опитування; МО4 — тестування.

4. Результати навчання

ПРН01. Аналізувати питання історії, факти, проблеми та тенденції розвитку культури України в їх діалектичному взаємозв'язку.

ПРН02. Володіти культурою мислення, технологією освоєння соціального досвіду на рівні,

необхідному для професійної діяльності.

ПРН03. Аналізувати суспільні явища й процеси на рівні, необхідному для професійної діяльності, знати нормативно-правові засади забезпечення цивільного захисту, охорони праці, питання нормативного регулювання забезпечення заходів у сфері цивільного захисту та техногенної безпеки об’єктів і територій.

ПРН04. Застосовувати отримані знання правових основ цивільного захисту, охорони праці у практичній діяльності.

ПРН25. Організовувати та проводити навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях, заняття з особовим складом підрозділу; доносити до фахівців і нефахівців інформацію, ідеї, проблеми, рішення та власний досвід у сфері професійної діяльності.

5. Цілі сталого розвитку

ЦСР 4 – Якісна освіта

ЦСР 8 – Гідна праця та економічне зростання

ЦСР 10 – Скорочення нерівності

6. Неформальна освіта

Рекомендовані курси, тренінги, стажування та інші: результати навчання, здобуті у формальній, неформальній чи інформальній освіті, можуть бути визнані відповідно до процедур ЛНТУ. Підтвердженнями можуть бути сертифікати тематичних тренінгів, вебінарів чи онлайн-курсів разом з описом досягнутих результатів навчання та, за потреби, коротке верифікаційне завдання або портфоліо.

7. Критерії та форми контролю

Оцінювання — за 100-бальною шкалою (національна шкала / ЄКТС). Підсумковий бал = поточний контроль (20 %) + ІЗ/КПІЗ (10 %) + модульний контроль (30 %) + екзамен (40 %).

Академічна доброчесність: самостійне виконання завдань; коректне посилання на джерела; позначення частин тексту, згенерованих засобами ШІ. Порушення академічної доброчесності не толеруються.

8. Зміст тем

Тема 1. Теоретико-методологічні основи безпеки життєдіяльності: системний підхід та концепція ризику

Предмет БЖД та безпека в предметній діяльності. Аксіома про потенційну небезпеку діяльності людини. Номенклатура, ідентифікація та класифікація небезпек. Поняття ризику: причини, наслідки та обставини, що спонукають до реалізації небезпеки. Управління та державний нагляд за БЖД.

Тема 2. Принципи, методи і засоби забезпечення безпеки діяльності

Принципи забезпечення безпеки. Орієнтуючі принципи. Технічні принципи. Організаційні принципи. Управлінські принципи. Методи та засоби забезпечення безпеки.

Тема 3. Системний підхід до аналізу життєвого середовища людини

Людина, як елемент системи «людина – життєве середовище». Природне середовище. Техногенне середовище. Системний аналіз — методологічна основа БЖД. Сутність системного підходу в БЖД. Методична послідовність системного аналізу.

Тема 4. Психофізіологічні чинники забезпечення безпеки

Значення нервової системи в життєдіяльності. Види та властивості аналізаторів людини зоровий, слуховий, тактильний тощо). Біоритми та їх вплив на працездатність і рівень безпеки. Шкідливі та небезпечні чинники середовища: механізм дії на організм. Психологічні властивості особистості та психологічні чинники небезпеки. Поведінка людини в екстремальних ситуаціях.

Тема 5. Природні загрози та небезпечні геофізичні явища: ідентифікація та захист

Класифікація природних загроз. Літосферні небезпеки: землетруси, зсуви, селі. Гідросферні та атмосферні лиха: повені, цунамі, бурі, урагани, смерчі. Методи прогнозування та захисту від природних катастроф.

Тема 6. Аварії та катастрофи техногенного характеру: джерела, види та наслідки

Аварії з викидом радіоактивних (РР) та сильнодіючих отруйних речовин (СДОР). Транспортні аварії, пожежі та вибухи. Антропогенне навантаження на довкілля та його наслідки для здоров'я. Корпоративна безпека та безпека харчування.

Тема 7. Соціально-політичні небезпеки та методи захисту

Війни, тероризм та їх вплив на цивільне населення. Екстремальні ситуації криміногенного характеру: способи уникнення та самозахисту. Психологія та безпека в натовпі. Роль інформації у забезпеченні безпеки.

Тема 8. Біолого-соціальні та природно-соціальні небезпеки

Вплив нових викликів і загроз на стан здоров’я народу України. Неінфекційні захворювання – світова проблема. Психічні розлади – одна з найважливіших проблем охорони здоров’я. Пандемія коронавірусу та її вплив на здоров’я населення. Захворювання, що передаються статевим шляхом. Онкологічні захворювання. ВІЛ, СНІД. Наркоманія.

9. Опис ІЗ/КПІЗ

Теми КПІЗ можуть бути самостійно сформульовані здобувачами або вибрані із запропонованого списку і погоджені з викладачем.

1. Концепція прийнятного ризику: філософський, економічний та соціальний аспекти.
2. Аксіома про потенційну небезпеку діяльності: практичні приклади в сучасній інженерії.
3. Роль аналізаторів людини у сприйнятті сигналів небезпеки (на прикладі зорової та слухової систем).
4. Роль сенсорних систем у запобіганні травматизму: як обдурити власні аналізатори.
5. Психологічний стрес як детермінанта небезпечної поведінки операторів складних систем.
6. Професійне вигорання та його вплив на рівень загальної безпеки життєдіяльності.
7. Біоритми людини: як біологічний годинник впливає на концентрацію уваги та ризик аварій.
8. Зміна клімату як чинник зростання частоти стихійних лих в Україні.
9. Закон Вебера-Фехнера та його застосування при проєктуванні аварійної сигналізації на підприємствах.
10. Психологія натовпу: механізми виникнення паніки та способи її запобігання в екстремальних ситуаціях.
11. Професійний відбір працівників для об’єктів критичної інфраструктури: психофізіологічні критерії.
12. Людський фактор як основна причина техногенних аварій: методи мінімізації помилок оператора.
13. Вплив стресу та втоми на надійність діяльності людини в системі «людина–машина–середовище».
14. Прогнозування та захист населення від повеней (на прикладі Волинського регіону).
15. Радіаційна небезпека: уроки Чорнобильської катастрофи та сучасні стандарти безпеки АЕС.
16. Хімічно небезпечні об'єкти (ХНО): методи прогнозування зон зараження при витоку хлору чи аміаку.
17. Глобальні зміни клімату як чинник зростання частоти природних стихійних лих.
18. Гібридні загрози сучасності: поєднання соціально-політичних та техногенних небезпек.
19. Інформаційна безпека особистості в умовах ведення психологічних та інформаційних операцій (ІПСО).
20. Урбаністичний стрес та «електромагнітний смог»: приховані загрози мегаполіса.

10. Загальні вимоги

Освітній процес регулюється академічними правилами ЛНТУ. Здобувачі освіти зобов’язані ознайомитися з вимогами, визначеними Кодексом академічної доброчесності ЛНТУ та Політикою етичного використання штучного інтелекту в ЛНТУ, і дотримуватися принципів академічної доброчесності та етичного використання штучного інтелекту в освітній діяльності.

Академічна доброчесність. Учасники освітнього процесу зобов’язані дотримуватися Закону України «Про академічну доброчесність» від 18.12.2025 № 4742-IX та внутрішніх нормативних документів ЛНТУ. Не допускаються академічний плагіат, фабрикація, фальсифікація, привласнення авторства, несамостійне виконання завдань, а також недоброчесне використання результатів, згенерованих штучним інтелектом.

Використання штучного інтелекту. Інструменти штучного інтелекту можуть використовуватися для пошуку ідей, пояснення методів, попереднього структурування, мовного редагування та допоміжного аналізу неконфіденційних даних, якщо конкретне завдання не передбачає повністю самостійного виконання. Здобувач освіти має зазначати використаний інструмент, мету та етап його застосування, перевіряти факти й розрахунки та самостійно обґрунтовувати висновки.

11. Література

І. Навчально-методичні матеріали та розробки

Праці автора силабуса:

1. Безпека життєдіяльності [Текст]: Конспект лекцій для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти освітньої програми «Цивільна безпека» галузі знань 26 Цивільна безпека спеціальності 263 Цивільна безпека денної та заочної форм навчання / уклад. Л.Ф. Бондарчук, І.В. Андрощук. – Луцьк: ЛНТУ, 2024. – 52с.

2. Безпека життєдіяльності [Текст]: методичні вказівки до практичних занять та виконання самостійної роботи для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти освітньої програми «Цивільна безпека» галузі знань 26 Цивільна безпека спеціальності 263 Цивільна безпека денної та заочної форм навчання / уклад. Л.Ф. Бондарчук, І.В. Андрощук. – Луцьк: ЛНТУ, 2024. – 44с.

Праці інших авторів:

3. Безпека життєдіяльності : підручник / [А. С. Бєліков, В. А. Шаломов, С. В. Подкопаєв та ін.] ; під заг. ред. засл. діяча науки і техніки України, д.т.н., проф. А. С. Бєлікова. – Дніпро : Журфонд, 2024. – 240 с.

4. Основи домедичних знань: навчальний посібник. / Федорчук-Мороз В.І., Вісин О.О., Бондарчук Л.Ф., Клименко М.Б., Боровицький О.М. Луцьк, ЛНТУ, 2026. 280 с.

ІІ. Наукові праці

Праці автора силабуса:

5. Бондарчук Л.Ф., Бондарчук С.П., Білик О.С. Особливості організації сталого розвитку підприємств в умовах налагодження соціального діалогу та моніторингу безпеки // Формування ринкових відносин в Україні. Збірник наукових праць. №5 (252). 2022. с. 92-100. https://zenodo.org/record/7113056#.Y8-pnXZByUk

6. Федорчук-Мороз В.І., Герасимчук Г.А., Бондарчук Л.Ф. Перспективи вдосконалення соціального діалогу задля покращення стану безпеки та гігієни праці. Науковий вісник Донецького національного технічного університету. №1(8)-2(9), 2022. – С.183-192. https://www.doi.org/10.31474/2415-7902-2022-1

7. Федорчук-Мороз В.І., Бондарчук Л.Ф. Безпека праці в контексті впливу окремих чинників психічного здоров’я працівників в умовах воєнного стану. Науковий вісник Донецького національного технічного університету. №2(11), 2024. – С.173-182. https://drive.google.com/drive/folders/168KrUN06nlYvR2U829FnO_vs2LR9qZGU\

8. Мілінчук В. І., Бондарчук Л. Ф., Федорчук-Мороз В. І. Психологічні та ергономічні засоби формування безпечної поведінки працівників у професійній діяльності. Вчені записки ТНУ імені

В.І. Вернадського. Серія: Психологія. 2026. Т.37 (76), №2. С. 150-155. URL: https://repository.lntu.edu.ua/handle/123456789/4176

ІІІ. Інформаційні ресурси

9. Державна служба України з питань праці [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://dsp.gov.ua/ .

10. Державна служба України з надзвичайних ситуацій (ДСНС) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://dsns.gov.ua .

11. Конституція України : Закон від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. Редакція від 01.01.2024. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр.

12. Кодекс цивільного захисту України : Закон України від 02.10.2012 № 5403-VI URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5403-17 .

13. Про національну безпеку України : Закон України від 21.06.2018 № 2469-VIII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19 .